

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

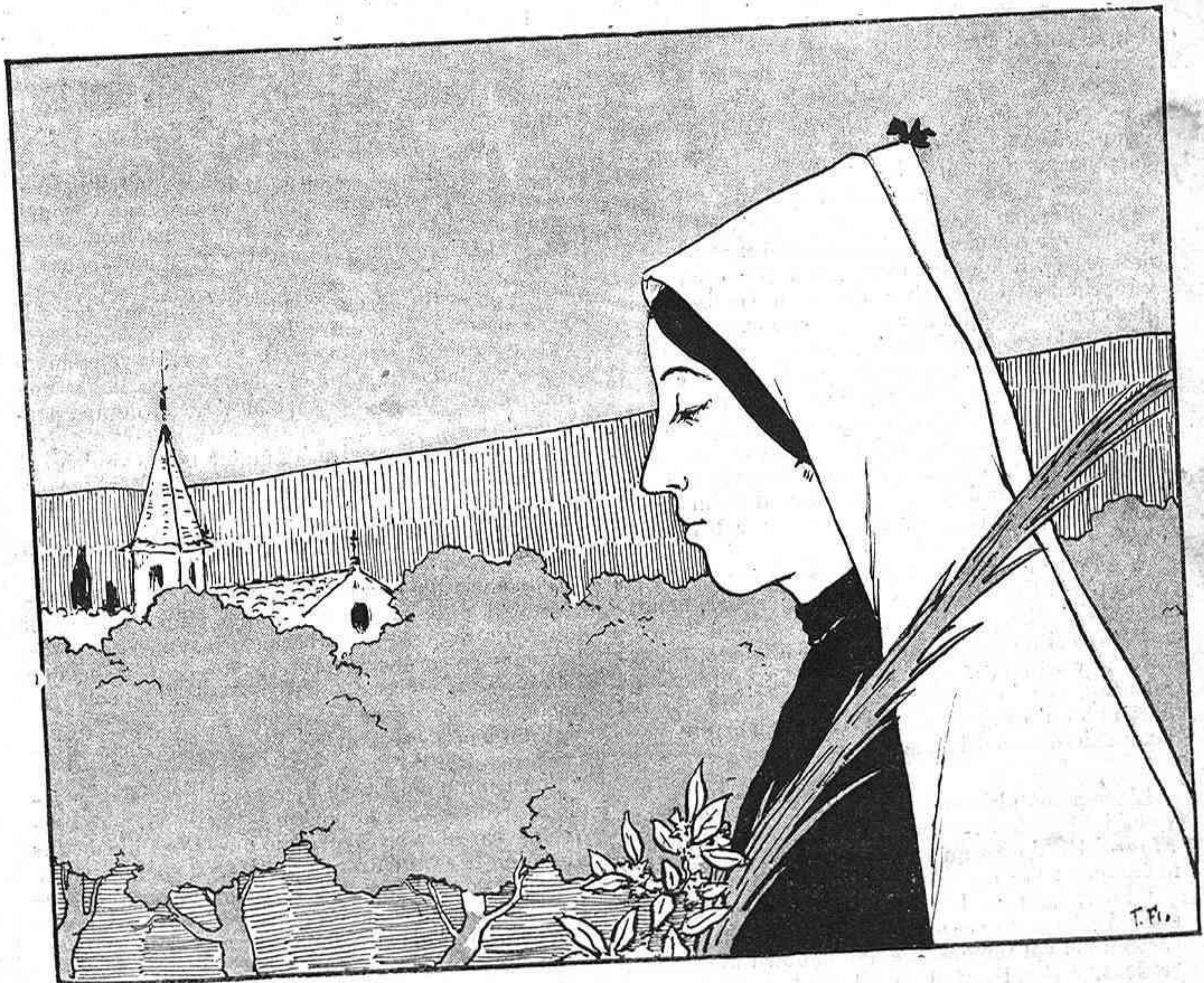
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

EL REDOLÍ DE LA SENMANA

Pas á pas, ab santa calma,
se 'n va á benehir la palma.

CRONICA

Pocas vegadas se veu á Barcelona un éxit tan complet com el que ha alcançat l' Exposició Llovera instal·lada en lo Saló Parés. La gent hi va á professó feta, y 'ls felissos mortals que poden gastar diners en obras d' art, desde bon principi han vingut triant entre las 68 obras que, segons l' elegant catàlech, estavan per vendre, y ara l' una, ara l' altra, una bona part d' ellas ostentan ja 'l títol de «adquiridas.»

A mes de aqueixas 68, n' hi ha vintiquatre mes, la major part de las quals sigueren venudas, en vida de son autor, y aquestas y aquellas reunidas donan al Saló un aspecte magnífich y fan formar del artista un ventatjós concepte.

Llovera en vida raras vegadas exposava. Pintor independent era enemich de rivalitats y competencies... y además, fins m' hi arribat á creure que no exposava per no *exposarse* á tenir disgustos. Valent com ell sol en lo maneig del pinzell y de la ploma, fora del seu taller, era tímit y desconfiat.

Lo cultiu del art porta aparellats molts goigs íntims y també no pocas amarguras. No basta imaginar y sentir be y expressar ab gran facilitat: aquesta facilitat mateixa se converteix moltes vegadas en lo major torment del artista de conciencia, quan se sent dominat per l' anhel de la perfecció, que pochs, ben pochs logran alcançar.

Existeixen además circunstancias externas, independents de la inteligencia y de la voluntat del artista, que contribuheixen no poch á torturar-lo. Continuament cambia 'l gust del públich, y las corrents de la crítica prenen novas direccions, lo qual fá que lo que ahir s' admirava, avuy se contempli ab indiferencia quan no sigui tatxat d' endarrerit y rutinari... ¡Ay del artista que 's detura!... ¡Ay de aquell que vacila y comensa á perdre 'l rumbo, no tenint prou serenitat per arrostrar ab valentia los embats de aqueixas influencias!...

Llovera sigué un artista molt personal. Ell mateix se pot dir, que s' havia format, desdenyant la severa disciplina académica, la subjecció rigurosa al estudi penós. Era massa exhuberant per esclavisarse y reprimirse. Concebia ab una gran facilitat, tenia ideas propias, y li faltava temps per executarlas. La febre de la producció era 'l seu estat normal. Y produhia ab gran dalé, sense descans, en la soletat de son taller, en una vida de aïslament complet.

Per aixó al trasladarse á sa ciutat natal pogué dir-me: —Jo pera res necessito l' ambient de una gran capital: de la mateixa manera que trabajo á Barcelona, treballaré á Reus y treballaria al últim recó de mon, y no per aixó deixaré de colocar las mevas obras.

Y en efecte, treballava de la mateixa manera y las sevas obras trobavan tota colocació segura, la major part d' ellas al estranger.

Perque si no son perfectas, son hermosas, encantadoras y seduheixen per la intenció y la gracia que respiran, per l' elegancia, y 'l garbo, sobre tot pel garbo ab qu' están trassadas. Goya y Fortuny eran los inspiradors del incansable artista.

•

Llovera aná últimament á París. Sigué ben rebut y elogiado per importants periódichs, entre altres *Le Figaro*. Un de sos quadros: *Lo pas de la professó* fou adquirit per un preu considerable.

Y no obstant, en Llovera torná de París desanimat. Acabava de veure aquella gran capital fentse càrrech del vol inmens que han adquirit allí las arts gráficas, y s' entregá al defalliment, á la descon-

fiansa, á la tristesa. Un excés de modestia, regolfant en lo seu esperit, arribá á perturbarlo, clavantseli com una idea fixa la falsa convicció de la seva impotencia. Un llarch període de incurable melancolia precedí á la cruel enfermetat que havia de acabar ab la seva existencia.

¡Pobre Llovera!...

Contemplant las sevas obras reunidas en lo Saló Parés, se 'l sent revivre. Y l' éxit que han obtingut equival á una resurrecció.

En lo *Teatro Lirich*, envolta en oreigs y perfums primaverals, ha fet la seva aparició una pianista de mérit empetada en una dona hermosíssima: la Merceneta Rigalt.

A París s' ha format, alcançant en aquell Conservatori lo gran premi de honor, coronament de una carrera brillant comensada aquí y prosseguida després en lo Conservatori de Madrid. A París, quan se resolgué á disputar una de las dos plassas de alumnas vacants, obtingué 'l número hú, entre 197 opositoras.

Ja llavoras feu preveure que sería una pianista *del hu*, com dihém á Barcelona, patria de tan notable y seductora artista.

Un cronista madrileny li ha dirigit, entre altres, lo següent piropo:

«Es catalana. Pero es digna de ser... sevillana.»

Sevillana ¿y per qué?

¿Acás en lo cel de Catalunya no pot haverhi angelets?

A la Rigalt sevillana jo me la representaría rasguejant la guitarra, y fins si m' apuran arrencantse á cantar y á ballar per lo flamench, entre un devassall desfet de ¡olés!... y ¡viva tu mare!... Precisament tot lo contrari de lo qu' es, quan asseguda davant del piano, fa brollar del teclat las mes seductoras armonias, ja ab una suavitat qu' enamora, ja ab una forsa que maravella. Sent l' art diví y sab expressarlo com ella sola. Y la música que interpreta ab tant talent y ab un gust tan refinat s' harmonisa de una manera admirable ab la gracia virginal, ab la hermosura fresca de sa esbelta persona, constituhint lo sentirla y 'l véurela un sol encant sense parell.

Tot en la Rigalt es espiritualisme: lo seu art y la seva figura. Quan entre 'ls aplausos de la multitud entussiasmada que atronavan la sala, la vejerem al·sarse y saludar al públich, florí en sos llabis una sonrisa encantadora, suau, com l' esclat de una ponnella de rosa.

Sigué aquella sonrisa 'l número mes exquisit del concert.

•

La Rigalt, desconeguda ahir, triunfa y triunfará per tot arreu ahont se presenti.

Posseheix un cor d' artista y té un domini complet del difícil instrument, que tantas dificultats tanca dintre de sa caixa barnissada, ab sos encreuements de cordas metálicas, ab sos martellets de feltre, ab sas teclas de marfil rebecas, que sols responen bé á qui bé sab acariciarlas.

¿Cóm han de resistir los afalachs de unas mans tan primorasas?

Son triunfo del Lirich ha de omplirla de satisfacció... precisament perque no es sevillana, sino perque es barcelonina, y per alló que solen dir de que ningú en la seva patria es profeta.

Profetisa es la Rigalt, y no crech pecar d' exagerat, vaticinantli que Catalunya s' enorgullirà de contarla en lo número de las sevas glorias.

Los amants de la severa música sacra, no tindrán

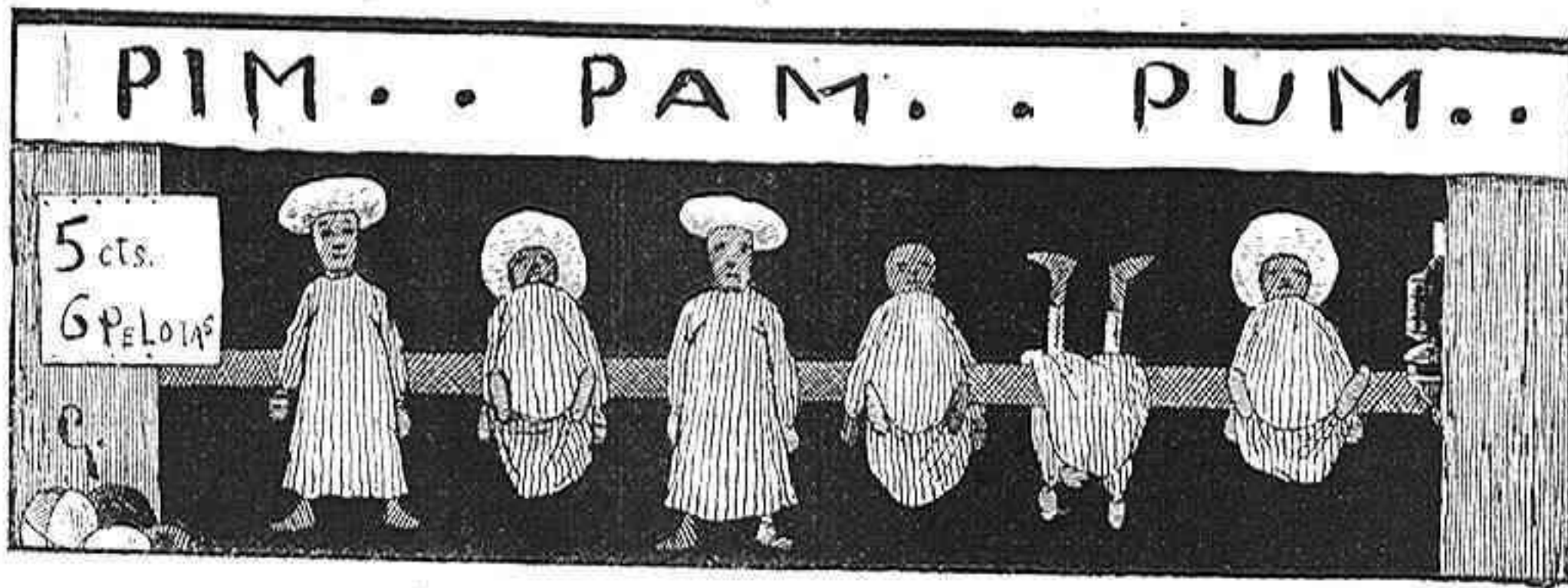
EL GOVERN Y BARCELONA

—No cal que 's molesti comprant palma: aquí li regalo aquesta...

NOTICIAS DE LA GUERRA

(TELÉGRAMA ILUSTRAT)

«Aquesta senmana se n' han tombat alguns.»

mes remey que deixarse de iglesias, y anar al teatro si volen saborejarla.

Victoria y Palestrina, los dos colossos del siglo XVI, ressucitan entre nosaltres, gracias als esforços del *Orfeó catalá* y de sos director y professors, los Srs. Millet, Comella y Salvat y la senyora Wehrle. ¡Haver olvidat al espanyol Victoria!... Sembla mentida.

Figúrinse que 'ls amants de las lletres haguessen olvidat á Cervantes; que 'ls amants de la pintura haguessen olvidat á Murillo y á Velázquez. No tenen perdó de Deu, els qui han tingut anys y sigles enters, relegadas en lo mes fosch y polsós dels seus arxius, las grans inspiracions de un músich creyent, que sentía ab una forsa innata tota la majestat y la grandesa dels sagrats misteris de la religió tan ponderada pels mateixos que d' ell han deixat de recordar-se.

En lo concert del diumenje 's pogué veure fins á quin grau d' intensitat arriba la potencia creadora del gran místich de la música, no per místich menos humá. Set números de Victoria figuravan en lo programa, tots ells espléndits, maravellosos; un número del catalá Brudieu, preciós; un altre de Palestrina, poemátich; dos de Bach, de un clasicisme pur; un de Mozart y un altre de Berlioz, que al costat dels de Victoria y de Palestrina semblan fills mes del talent, que de la inspiració, mes teatrals que religiosos.

L' *Orfeó catalá* pot enorgullirse del éxit que obtingué. Té condicions per cantar la música polifónica, per matissarla com ho fa, ab un gran ajust, per interpretar-la ab fonda devoció.

Y 'l mestre Millet, ánima de una societat coral tan seria y ben constituída, 's fa dig-ne de que li concedim

desde ara 'l tractament de Sa Ilustríssima, tractament episcopal... May siga sino porque ha sapigut dedicar lo seu talent y la seva activitat á la exhumació y divulgació de la bona música sacra.

Lo qual, al meu entendre, val alguna cosa mes que construhir fatxadas de catedral, per l' istil de las que s' aixecan avuy día.

P. DEL O.

 *

OBCECACIÓ

POESIA DE QUARESMA

¡Pobre Rita! Tant hermosa...
—es digna de compassió,—
la farà torná' horrorosa
un excés de religió.
El seu lema, qu' ab anhel
á sas creéncias s' aferra,

TORNANT DE BENEHIRLA

—¿Vols dir que aixó, posat al balcó, priva que á las casas hi cayguin llamps?
—¡Vaya! Sobre tot, si 's tracta de una casa que tingui *pararrayos*.

es: «Pera guanyar el Cel
s'ha de patir en la terra.»
Y á tal objecte, dejuna,
resa molt, no va á cap ball...
y va fonentse igual qu'una
candela de cap-per-vall.

Casualment un dia va
llegi á mossen Verdagué,
y are ¡la infelís també
aprén de versificá!

Y perque vegin, lectors,
l'estat del seu esperit,
llegeixin aquets *horrors*
que imitant al poeta ha escrit:

«¡Deu del Cel! ¡Oh, Deu diví!
«feu que 'm sigue aquesta vida
«llargue, penose, aburride,
«que penant jo vull morí.
«Vull copes de fel ben plenes
«apurar de nit y die....
«¡Ay, senyor! ¡Jo 'm moririe
«si 'm quedave sense penes!»

ROSSENDO PONS.

LA LLIBRETA

DE DONYA PEPA

¿Veuen aquella senyora
vestida de negre, cuberta pú-
dicament ab un espés vel que
apenas deixa distingir las se-
vas faccions?

Es donya Pepa, viuda d'un
comerciant de llana, rica, in-
dependent y bastant ben con-
servada per la seva edat.

¿No saben ahónt va ara?

Si estessin una mica ente-
rats de las sevas costums ja no
ho preguntarian.

Mirínsela bé: ¿no porta á
la ma una petita llibreta?

Donchs ab aquest dato n'hi
ha prou: donya Pepa va á con-
fessarse.

¡Es tot' una historia!

La bona senyora, católica
ab aixamples, com moltes que
vostés ne coneixerán, té á
gran empenyo cumplir escru-
pulosament ab los preceptes
de la iglesia.

Ja 'n pot estar d'enfeynada;
ja 'n pot tenir d'assumptos
que reclamin la seva atenció;
las prácticas religiosas han de
seguirse, tant per conservar
las tradicions de la familia,
com perque una mica de bar-
nis místich sempre *vesteix* y
dona tó á la persona.

¿Hi ha novenaris? S'hi ha
d'anar. ¿Surten professons?
S'han de veure. ¿Predica un
missioner de renom? A sentir-
lo. ¿Vé la quaresma? A con-
fessarse tocan.

Pero, respecte á aquesta úl-
tima obligació, donya Pepa té
una desgracia. Es molt des-
memoriada. Al anársen al llit,
es possible que encare tingui

present lo que ha fet durant el día ¿pero, recordár-
sen l'endemá, ni al cap de vuyt días, ni molt me-
nos un any després?... ¡Ni somiarho!...

Quan ella, sis ó set anys enrera, va comensar á
adonarse d'aquesta falta de memoria, el cor li va fer
un salt. Sense recordarse dels pecats comesos ¿cóm
s'ho arreglaría per confessarse degudament cada
quaresma? ¿Qué li diria al sacerdot, quan aquest li
demanés compte detallat de la seva conducta durant
els dotze mesos transcorreguts?

Vels'hi aquí l'origen de la llibreta. Donya Pepa,
aplicant als negocis espirituals els mateixos procedi-
ments que serveixen pels de la materia, compren-

gué que no hi havia res tan
práctic com pendre nota dia-
ria de tots els pecats que co-
meés. Y á imitació de la lli-
sta de la bugadera, en la qual
apunta ab tota minuciositat las
pessas que s'han de rentar, la
piadosa senyora obrí un regis-
tre anyal de las sevas culpas,
destinat á servir de quaresma
á quaresma.

La conciencia de donya Pe-
pa, momentáneament pertur-
bada, 's tranquilisá ab aquest
enginyós expedient. Desde lla-
vors el seu *Haber* espiritual
quedá fixat ab una exactitut
indubitable.

Cada vespre, moments avans
de ficarse al llit, la respectable
viuda treu la llibreta del ca-
laix y fent un petit estors de
memoria comensa á apuntar:

— Mentidas.... 3.

Paraulas violentas.... 5.

Mals pensaments.... 12.

Murmuracions en perjudici
del próxim.... 4.

Faltas contra 'ls manaments
de la ley de Deu.... 2.

Y ho té tant per la má, s'ha
identificat tan bé ab aquest
hábit, que mes aviat s'olvida-
ria de pendre 'l vas de llet y
la marenga que la minyona li
prepara, que de fer cada nit á
la llibreta l'assiento correspo-
nent.

Per xó, val á dirho, la feyna
es verdaderament fácil. Dóna
metódica y poch amiga d'in-
novacions, el seu *ingrés* diari
de pecats es casi sempre 'l ma-
teix.

Mentida mes ó menos; mal
pensament ensá, murmuració
enllá, de vint ó vintidos pecats
al dia, entre grossos, petits y
mitjans, regularment may pa-
ssa.

Quan arriba, com avuy ha
arribat, el moment d'anar á
fer dissapte general de la con-
ciencia, donya Pepa agafa la
llibreta, 's posa la mantellina
ab igual tranquilitat que si
anés a arreglar comptes ab els
seus masovers.... y a l'iglesia
xano xano.

Té las llistas ben claras, las

UN CONCEJAL ELOQUENT

Ab el teu ¡xim xim!, no es broma,
t'has explicat com un home.

ARTISTAS CATALANAS

MERCEDES RIGALT
celebrada pianista.

partidas repassadas escrupulosament... ¿Qué mes pot necessitar, portant la documentació en regla?

D' aquí dimana la encantadora serenitat ab que la piadosa senyora s' acosta al tribunal de la penitencia. El seu cap no ha de treballar gens; res d' examens precipitats y balansos neguitosos. ¡Números, números!... Cantin papers y mentin barbas. ¡A n' ella si que no hi ha perill que li passi res per alt!

Donya Pepa s' acosta al confessorari, y tras las ceremonias de rúbrica, á la primera intimació del confessor comensa á llegir el contingut de la llibreta.

—«Día 1: Mentidas, 3. Paraulas violentas, 5. Mals pensaments, 12. Murmuracions, 2. Faltas contra 'ls manaments, 4.»

«Día 2: Mentidas, 3. Paraulas violentas, 6. Mals pensaments, 8...»

Y aixís va seguint full per full, llegint en veu baixa, pero sossegada, las apuntacions que cada vespre, avants d' anar á retiro, ha fet en la llibreta.

Alguna vegada el confessor s' ha extranyat de la maniobra y li ha preguntat:

—¿Qu' está fent?... Sembla que recita.

—No pare: es que no refiantme de la memoria, porto els pecats en un paper.—

Fins sembla qu' en certa ocasió, un confessor impacient, al veure que l' operació s' allargava de mala manera, va dirli molt serio:

—Aixó no s' acabarà may, filla. ¿Per que no ho porta sumat ja?—

Però, donya Pepa, poch forta en materias aritméticas, continúa arreglantho de la mateixa manera, considerant que ja fa prou portant la contabilitat espiritual ab una exactitut que probablement no hi ha gayres que l' imitin.

Acabat l' últim full de la llibreta, acaba la confes-

sió. La bona senyora escolta la penitencia que 'l sacerdot li senyala, que generalment sempre es la mateixa; s' alsa, compleix els últims trámits del acte y se 'n va al carrer.

Però avans de tornarsen á casa, entra en la primera papelería que li ve al pas, y ensenyant la llibreta que acaba de liquidar, diu ab veu melosa:

—Donguim un' altra llibreta com aquesta.

Y 's queda tan tranquila.

Tan tranquila com si pensés:

—Ja tinch l' abono per tot un altre any... ¡Torném á comensar!

A. MARCH.

L' AMOR MEU

T' estimo joyós te deya
cada vegada que 't veyia
y 't contemplava ab anhel,
creyent que 'l teu cor de roure
un dia 'l faria moure
l' amor méu, par com el Cel.

T' estimo; jo murmurava,
y en lo pit mon cor saltava
sospirant per l' amor teu.
Somnis de colors de rosas
y d' esperansas hermosas,
si 'n feya, sols ho sab Deu.

T' estimo, y sols de 'ls teus llabis
per mí sortian agravis
perque t' estimava tant,
—Neci; vares dirme, neci,—
y ab mirada de despreci

fugías del méu devant.

T' estimo, y més te volia
quant á tú te seduhia
de un altre lo brill de l' or,
quant per tú, jo desseguida
hauria dat fins la vida
per conseguir 'l teu amor.

T' estimo jo avuy encare
quant t' ha fet baixar la cara
desfullant ton ramet blanch,
aquell que tresors tenia,
y que sols va aymarte un dia
per llessarte al mitj del fanch.

De 'l méu cor n' has fet en-

(grunas;

avuy es un munt de runas
l' amorós somni d' ahir,
pero no puch olvidarte,
y viuré per estimarte
y estimante vull mori.

LLUÍS C. CALLICÓ.

«APAGA Y VÁMONOS»

—¿Per qué t' has empenyat el rellotje?—preguntavan á un tranquil que, segons ell, sabia molt de viure?

—Perque no me 'l robin.

—¿Pero no veus que ara poden robarte 'ls quartos que 'l prestamista t' ha donat?

—¡Oh!—responia ell, rihent.—per evitarho, ja hi procurat gastármels desseguida.—

Si Deu no hi posa remey
—y dich Deu, perque veig

—¡Juli!...

que dels homes no hi ha que refiarsen gayre—lo que ab el rellotje va fer aquest tranquil haurém de fer ab tot, y sense tardar molt, els setze milions de ciutadans que el pabelló espanyol—¡músical!—cubreix ab sos plechs gloriosos.

Perque, caballers, ¿s' han fixat vostés en el número de robos que diariament se registren?

A Barcelona no hi ha un pam de net.

De las divuyt ó vint gacetillas que un diari una mica decent y «ben informat» acostuma á publicar, pot assegurar-se que n' hi ha dotze ó catorze en cada número consagradas exclusivament á donar compte dels robos del día anterior.

Es una crónica que fa posar els cabells de punta.

«En lo carrer A han desembrassat un pis.»

«En lo carrer B ha desaparecut la roba d' un terrat.»

«En lo carrer C els lladres han visitat un magatzém.»

«En lo carrer D hi ha hagut un robo de consideració.»

«En lo carrer E....»

Per dirho d' una vegada y parodiant la frase d' aquella comedia: desde la A á la Z, tot l' abecedari de carrers es víctima de la mateixa malura.

¿Atracos en plena vía pública? ¿Robos per el procediment del *gato*, del mico y de no sé cuántas bestias més? Demanin, trihin y remenin, que n' hi ha per tots els gustos, ó per tots els *disgustos*, si s' ha de parlar ab una mica de propietat.

El transitar de nit pel Ensaxe, 'es avuy un acte d' *arrojo*, que aviat s' haurá de crear una medalla per premiarlo.

Del moll, no hi ha día que no 'n falti algún bulto.

Al correu desapareixen cartas.

En els trens s' extravían paquets

Al *Coll* de Moncada s' atura y 's saqueja als que hi passen á primera hora.

Pero aixó, mirantho desapasionadan ent y tenint en compte que la policia altra feyna té en perseguir separatistas y 'ls municipals en portar las criaturas dels regidors á costura, son flors y violas comparat ab lo que succeheix en el mateix cervell d' Espanya, en el centro de la nació, en el propi Madrit.

Nada menos que un quadro ¡un quadro del Museo de Pinturas! desaparegué dilluns, segons contan las crónicas.

En los primers moments, el robo va adquirir las proporcions d' una catástrofe.

—El quadro—deyan els *partes*—es de Murillo. Es un *boceto*, ahont se veu á Santa Ana donant llissó á la Verje.

—¡Verje Santa.... del art espanyol!—exclamá la nació en pes, al ferse cárrech de la noticia:—¿es á dir que ja ni 'ls quadros del Museo tenim segurs?—

Funcioná 'l telégrafo, 's mogueren els governadors civils, s' avisá al cos de seguretats y 's prengueren totes las midas perque 'l quadro no sortís d' Espanya.

—Al menos—degueren pensar els directors de la persecució—si l' obra de Murillo ha sigut robada, que 's quedí aquí.—

—¡Fins la senmana que vé!

Pero, l' endemá, atenuant no poch l' importancia del robo, va ferse públich que 'l quadro *irregularisat* no es de Murillo. «Es senzillament un treball de nyigui-nyogui, sense cap valor artístich»

Ab un xich més, acaban per confessar que 'l quadro robat era un *mort*, y que 'ls lladres, al endúrsel, ens han fet un favor qu' encare ha d' agrahírsels.

Lo que per ara no ha sigut desmentit es l' assumpto del quadro. «Santa Ana donant llissó á la Verje.»

Per substituir á aquest ¿no sería oportú que qualsevol artista de mérit ne pintés un que 's titulés: «L' escarcelier de Madrit donant llissó als vigilants del Museo?»

Val la pena d' estudiarho.

MATIAS BONAFÉ.

SONET

DEDICAT ALS TOREROS DEL POBLE-NOU

Oh joves aixerits, que ab valentia,
arrogancia, destresa y pas marcial
fomentant l' espectacle nacional,
á la plassa surtireu l' altre día;

Seguiu, seguieu constants ab la mania
de las banyas, que ho feu bastant com cal,
pro ab cuydado (aixó sí), de pendre mal,
puig la gloria que us neix s' eclipsaria.

Si seguieu fent ho be, guanyareu duros
y tindreu, cada cop que feu corrida
molts cigarros abaix, res de botellas;

Pro si ho feu malament, en molts apuros
vos veuréu per passar la trista vida,
entre broncas, miseria y tombarellas.

ZERNAS PHESOJ.

LLIBRES

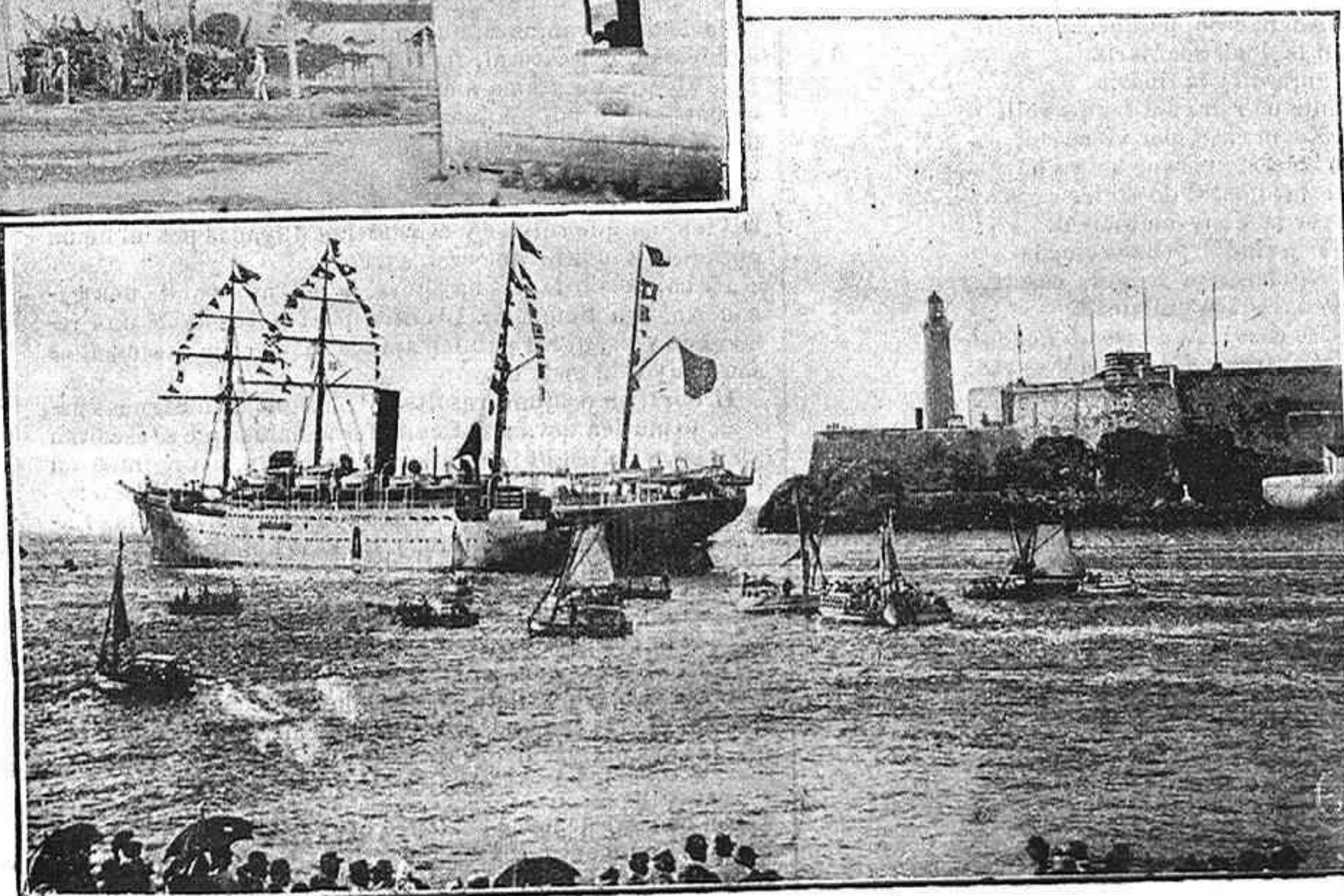
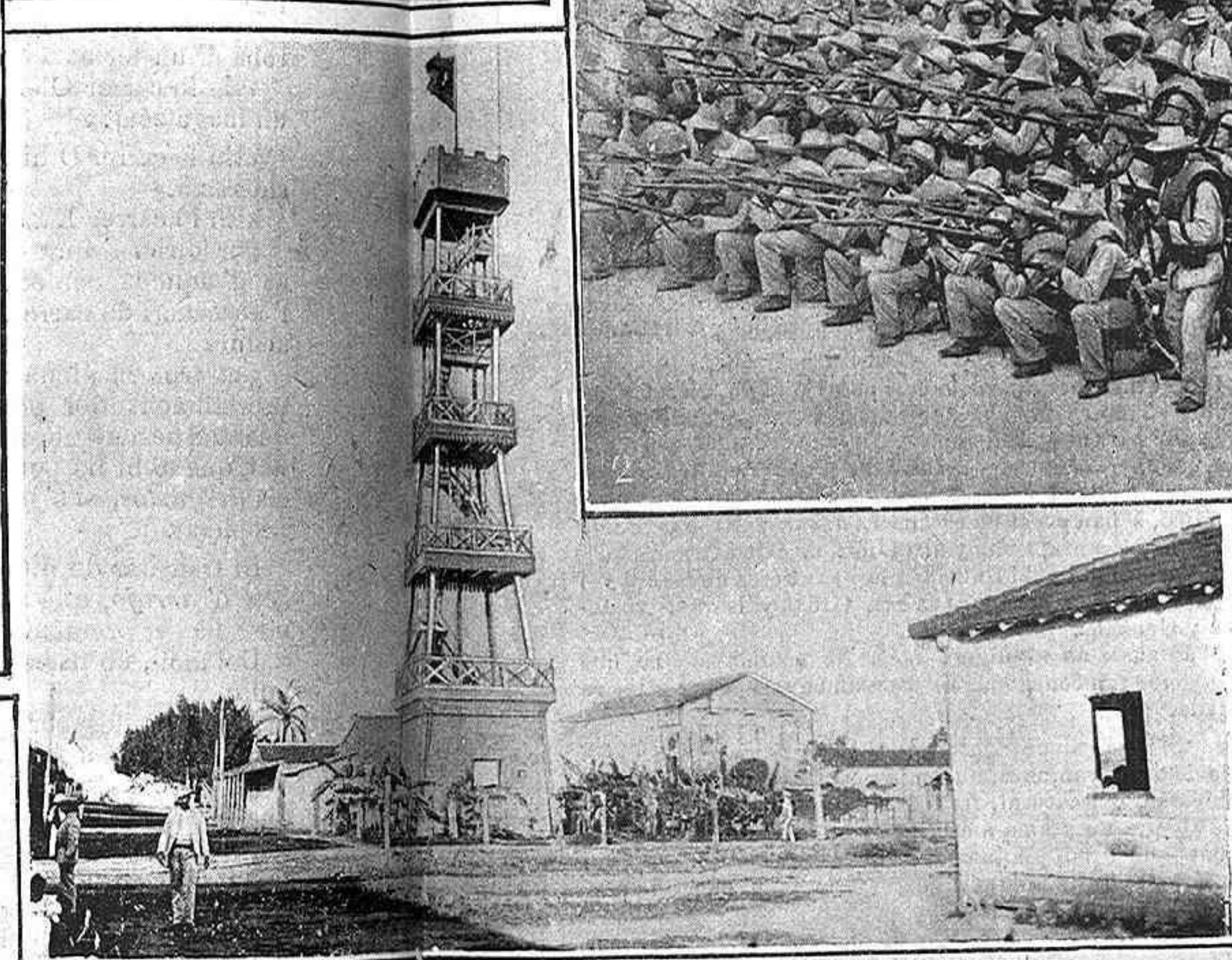
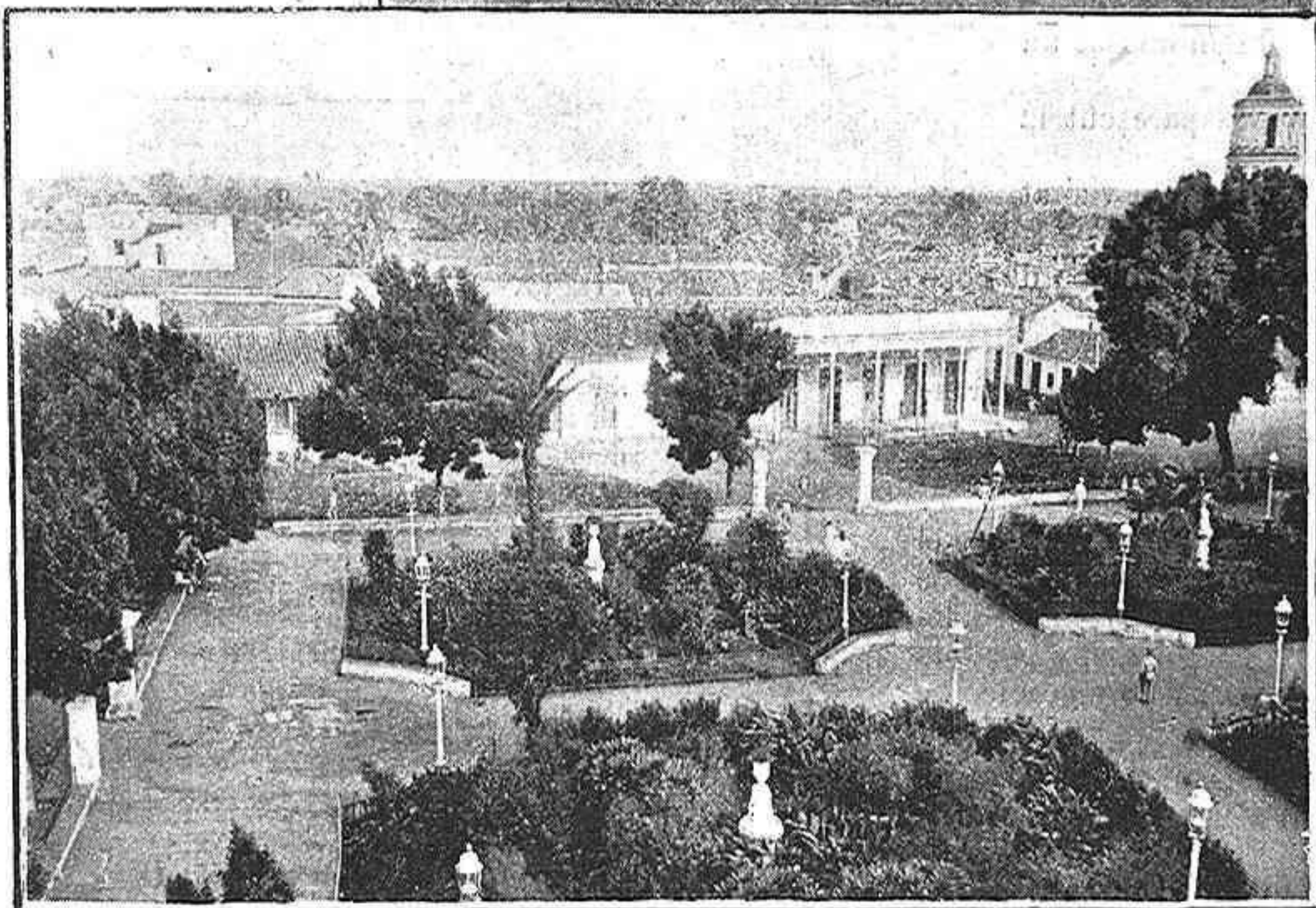
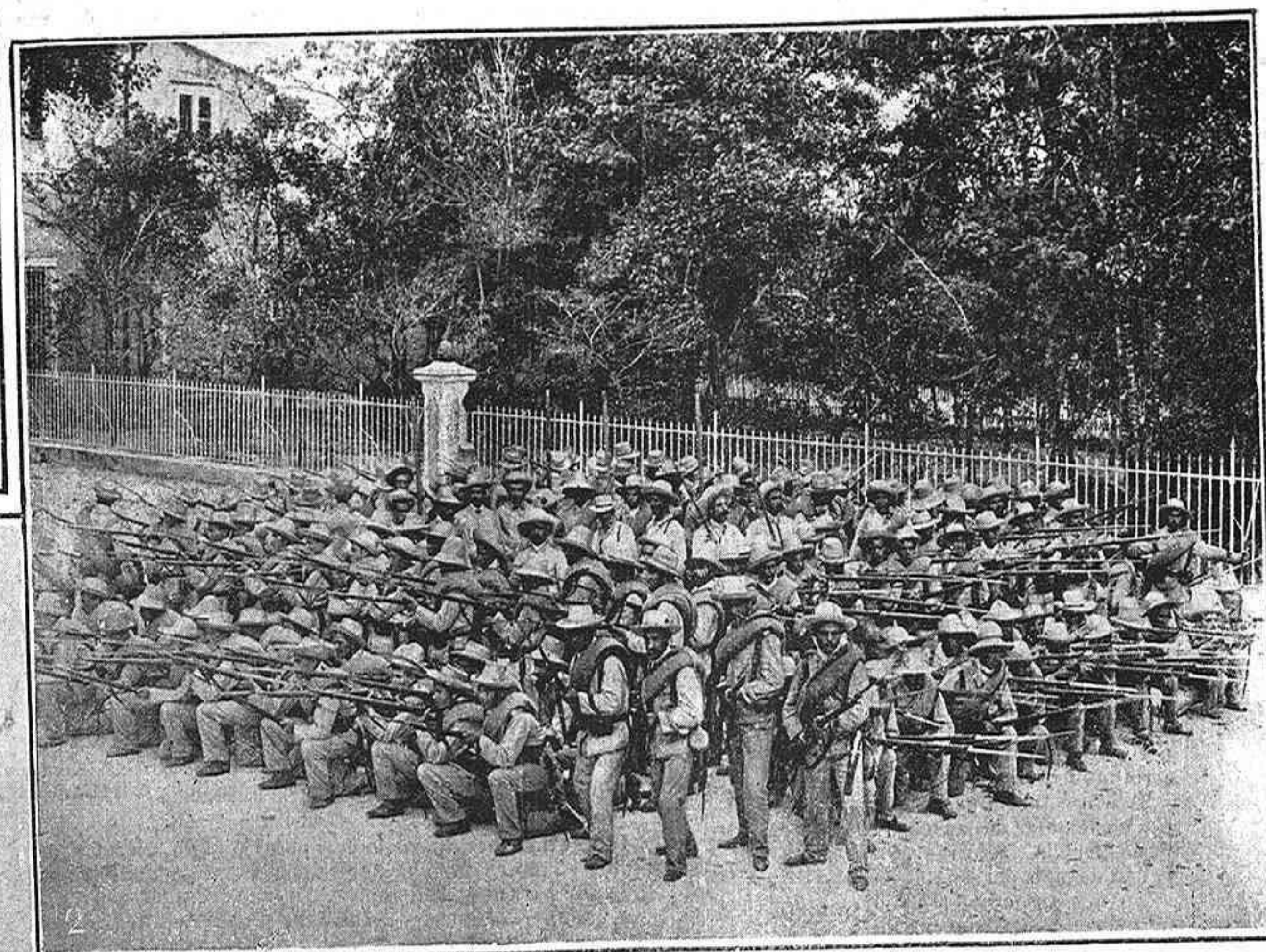
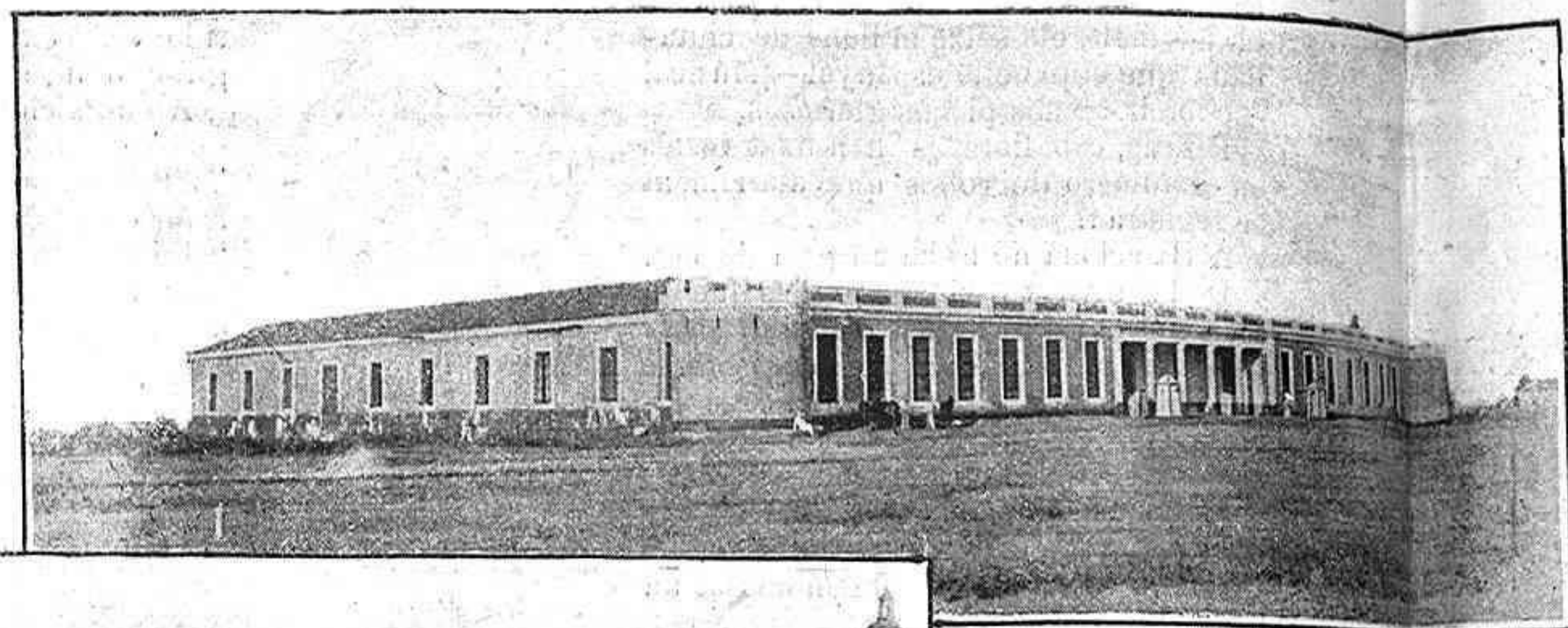
ANTOLOGIA AMERICANA.—*Colección de composiciones escogidas de los más renombrados poetas americanos.*—Ab aquest títol la casa Montaner y Simón acaba de donar á l' estampa un nou volúm de sa *escullida Biblioteca universal*, que regala als numerosos subscriptors de la *Ilustración artística*.

Que 'l continent americá, y en especial los països que parlan la llengua castellana, es terra fecunda en poetas de imaginació y de galanura, ho sabia tot-

hom, per haverho sentit á dir; pero molts ignoravan lo nom de tants autors, y per lo mateix no havian llegit may sas composicions més escullidas. Y es, que, per desgracia, la dessidia dels crítichs espanyols y la falta de consideració que 'ls círculs literaris de Madrit demostran per tot lo que en la mateixa capital d' Espanya no 's produheix ó publica, si converteixen moltes vegadas en barreras insuperables los límits de las provincias, ab major motiu han de transformar la inmensitat del Atlántich en un abisme. De aquí la lamentable obscuritat en que viuen, per lo que respecta á la mare patria, 'ls poetas de las nacions de la jova América, que sigueren un día las sevas fillas, y que literariament ho son avuy encare.

La *Antologia americana* conté composicions poéticas de 320 autors distints; y sino totes poden ser consideradas com obras mestras, no n' hi ha una sola que no tingui condicions apreciables. Los Srs. Montaner y Simón han prestat, donchs, un excelent servey á las lletres castellanas, ab la publicació de aquest llibre, editat ab lo bon gust proverbial de tan reputat establiment, y adornat ab ele-

PAGINAS CUBANAS.—NOTAS DE LA GUERRA

1. Quartel de Trinidad.—2. Formant el quadro.—3. Plassa de Remedios.—4. Torre heliográfica á Ciego de Avila (*Trocha del Júcaro*).—5. Iglesia de Morón, fortificada.—6. El *María Cristina*, passant per davant del Morro (Habana.)

(Fot. del nostre corresponsal.)

gants vinyetas de Nicanor Vázquez, en las quals hi figuran un bon número de retratos dels poetes escullits.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

** *Pequeñeces de la guerra de Cuba*, por *Un Español*.—Es un estudi militar que conté alguns punts de vista sumament curiosos.

** *Las corporaciones extrangeras, dedicadas á la enseñanza*.—Memoria escrita per *D. Pedro Garriga y Puig*, premiada ab medalla de plata y diploma honorífich, per la Societat barcelonesa de Amichs de la Instrucció, en lo concurs de 1896.—Aquest treball es la verdadera oportunitat, avuy que las corporacions religioses, extrangeras en sa majoria, están poch menos que apoderadas per complert de l' ensenyansa pública.

** *Riallas y plorallas*.—Comedia de costums en tres actes y en vers, original de *D. Francesch Ubacch y Vinyeta*.—Segona edició.—Ha sigut donada á llum per l'empresa del *Teatro Regional*.

RATA SABIA.

¿PERQUE NO 'M CASO?

AL AMICH Y COMPANY LO XARADISTA J. STARAMSA

Contesta rodona, ó plana,
vaig á darte, ¡tafané!
Si jo no 'm caso, es porque...
¡perque no 'm dona la gana.

Podria fer punt final
aquí, y enjagarte á dida;
pero veig que aquesta mida
seria molt radical.

Te contestaré 'l més just
per no semblar descortés,
y sens ferte'n pagar rés
vaig á donarte pel gust.

No 'm caso porque avuy día,
tant si son bonas com raras,
las donas costan molt caras,
y noy, ja avuy ningú fia.

No 'm caso, ni 'm vull casar,
que 'l matrimoni 'l veig fosch;
m' agrada esse auell de bosch
y no 'm vull engabiar.

No 'm caso, porque hi sabut
que diuben que un hom casat
sol donar la llibertat
á cambi de esclavitut.

No 'm caso, porque... ¡redell!
quí la dona guardaria
segura may la tindria,
canta un refrá del temps vell.

No 'm caso, per viure sol;
no 'm caso, porque 'm va bé
l' estat honest de solté;
y per pó de fe un bunyol.

Y 'n tindré pena profunda
si algun cop m' haig de casar.
Per ara solch exclamar:

—Me caso... ¡me caso ab Ronda!—

¡Casarme? ¡Cá, fill; qu' es cas!

Si algú 'm parla de casori,
li contesto ab gran desori:

—¡Vade retro, Satanas!...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LICEO

La temporada de Quaresma ha terminat felisment, dei-

xant com á últim recort l' opereta *Lubino*, que sigué interpretada per las germanas Tani ab molta gracia y sandunga. Per talmotiu 'l públich las hi féu una ovació la nit del seu benefici.

**

Ja tot está preparat per la temporada de Pasqua. Conta la empresa ab un personal escullit, del tenor següent: La Darclée y la Bordalba sopranos absolutas; la Bianchini y la Garagnani, sopranos lleugeras; la Parsi Pettinella y la Gardeta, contralts; en Duc y en Lucignani, primers tenors; en Blanxart, en Casini y en Puiggener, primers barítonos y en Navarrini y en Spivacchini, primers baixos. Portarán la batuta 'ls mestres Ferrari y Acerbi.

Durant las 20 funcions que s' anuncian se cantarán *Sansone é Dalila*, *Amleto*, *Lohengrin*, y *Gli Ugonotti*. Se cantarà ademés l' obra de Verdi *D. Carlo*, fá molts anys no sentida á Barcelona. En Soler y Rovirosa treballa activament en la restauració del decorat y en pintar una nova decoració, que de segur, com á séva será un dels alicients del espectacle.

ROMEA

Lo quadret *En la esquina del cuartel* de Pau Parellada (Melitón González) va agradar y es realment graciós. Pero hauria agradat més, sens dupte, á haver tingut una interpretació mes ajustada, mes natural, mes espontánea.

També sigué ben rebuda la pessa titulada: *Per punt!* del Sr. Campderrós, ab tot y oferir escassa novetat ab son argument plé de inverossimilituts y exageracions y ab son llenguatge empedrat de ditxaratxos del género groixut.

TIVOLI

Per dissapte y diumenje está anunciada la magia *El talismán prodigioso ó La estrella de oro*.

Veurém si aquesta estrella d' or tindrà bona estrella.

NOVEDATS

Del «*Quiero ser santa*» ja casi no se 'n parla, ab tot y que l' obra en mon pobre concepte, mereixia alguna millor acullida per part del públich.

Y com per fer boca, y mentres se preparan altras novedats, entre ellas l' ópera *Nuestra Señora de Paris* del mestre Giró, s' han posat en escena *El házar* y *El duo de la Africana*, alcansant una y altra obra un éxit extraordinari.

En la primera s' hi lluheixen la Sra. Pérez de Isaura y 'l Sr. Gamero, y en la segona la Sra. Gruas y 'ls Srs. Alcántara y González.

D' aplausos no 'n vulguin més. No semblava sino que unas obras tan conegudas se possessin en escena per primera vegada.

CATALUNYA

Jackson Veyan, mes qu' en la novetat dels assumptos y en l' estudi del natural, fia l' éxit de sas obras en lo desembrás ab que acostuma á escriure y en l' acumulació de incidents que 'l públich ja coneix de sobra. Pero en Jackson deu dir:—Si 'ls ha aplaudit una vegada, no hi ha motiu perque no 'ls aplaudeixi duas.

Aixís es *La tienza*: una serie de quadros y d' escenas mes bulliciosas que sólidas y consistentes, lligadas pel fil de un argument tan prim que casi 's trenca.

Hi ha, no obstant, una figura, la del majoral de una ganaderia, ben dibuixada. L' autor posa en sos llabis una relació en vers, que 'l públich aplaudeix, perque realment es sentida y está molt bé.

L' obra, en conjunt, resulta entretinguda; té algunas pessas de música de marcat carácter andalús que s' escoltan ab gust, y ha sigut presentada ab esmero, distingintse en l' execució 'l Sr. Pinedo, que aquesta vegada no té cap necessitat d' exagerar lo tipo de majoral per provocar las riallas del públich y emportarse'n los seus aplausos.

GRAN-VIA

La companyia Bosch ha prés possessió de aquest teatro, logrant lo que ja esperavam: ser rebuda ab aplauso.

D' ella forman part, ademés del director, qu' es lo graciós actor de sempre, artistas tan celebradas com la Revert, la Rodríguez y la Llorens, lo Sr. Güell y altres actors que saben la seva obligació.

LIRICH

Del concert donat per l' *Orfeo catalá*, aixís com del debut de la eminent pianista Mercé Rigalt, ja 'n doném compte en la *Crónica* del present número.

Unicament ens falta consignar lo gran éxit alcansat per la magnífica sinfonia de César Franck, patriarca dels modernistas. Es realment una obra superba, plena de inspi-

SANT ANDREU Y LA CATALANA

—Ja que aquesta empresa
de mí no fa cas,

vingan llumets d' oli
y apaguém el gas.

ració é instrumentada magistralment, digna de figurar al costat de las grans produccions de Beethoven y de Wagner. Si César Franck sigués viu, se li podria dir:—¡Si tots els modernistas siguessen com vosté!...

N. N. N.

EL JOCH DEL BURRO

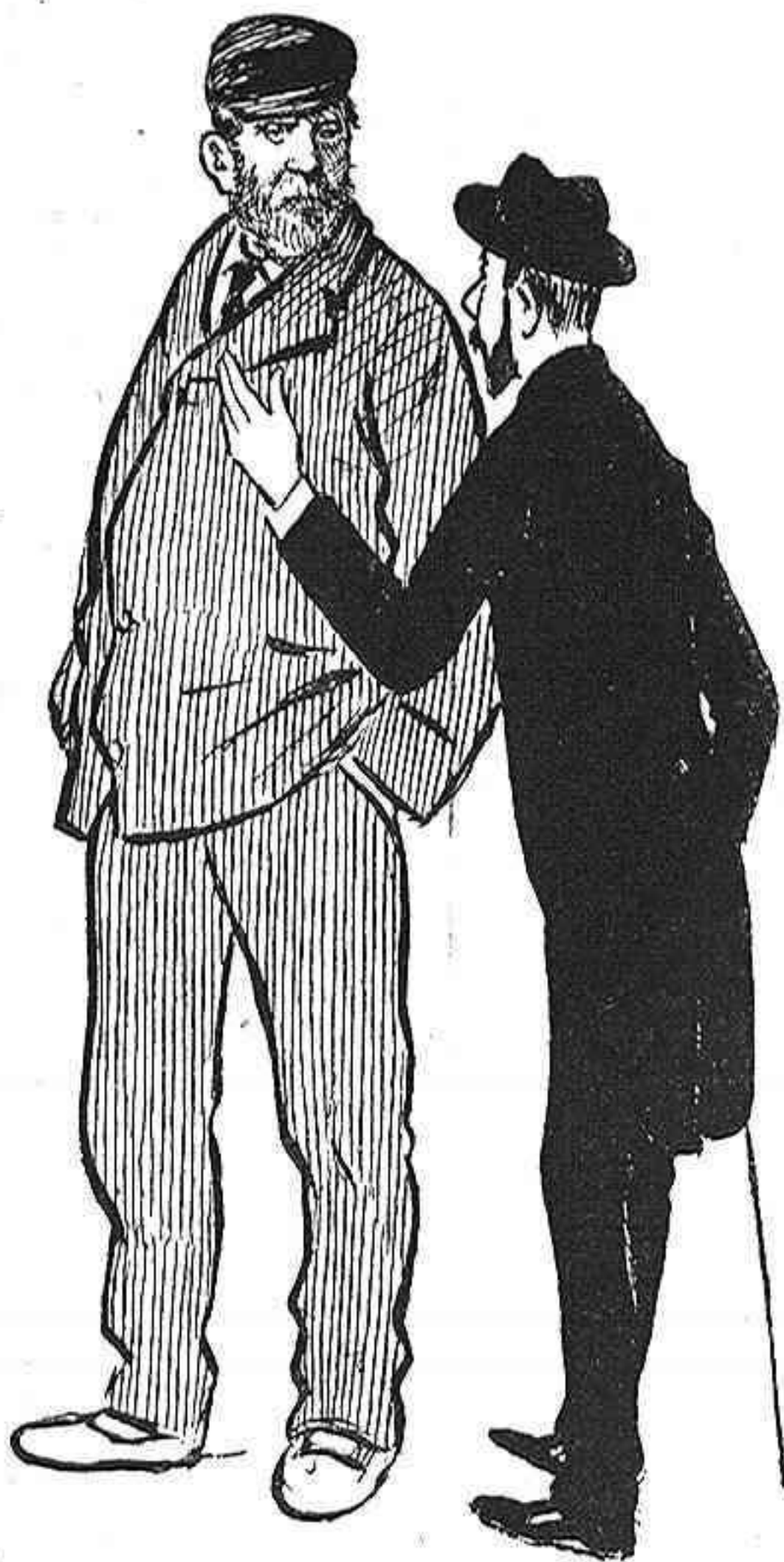
(DEL NATURAL)

—Nou; ¿qui fa deu per fe 'l burro?
—Ja veig que entra 'l senyó Ubach....
—Donchs, ja som prous; vingan cartas....
—¿De quant lo farém.... de ral?....
¡Cá!.... No tinch tantas perretas....
De deu céntims, ó posar
cada cop una pesseta....
Encare estich ensufrat
d' ahí nit....
—Va perdre gaire?
—¡Tres ulls de bou! (1)
—Jo no tant....
—¿Quant vosté?
—Set lluminetas (2)

—Aixís, no comensém may!
—¿Quí dona?
—¡Jo; vosté posa.
—¿Jo 'l primé?
—Si; tant se val....
Escapsi; copas son trumfos.
—Soch *ma callada*.
—...ne 'n vaig....
—Jo, també *passo*.
—Jo *pico*.
—També jo.
—¿Y, vosté que fa?
—Jugo.
—Vinga.
—L' as d' espasas.
—Tinch espasas....
—Vaig fallant...
—La *groga* (3)
—Just; la *burrayre*.
—El caball de trumfo.
—L' as.
—Vaja; ja ho veig.... seré burro....
—Burro no.... será tatá
—Un basto....
—¡Malo!

(1) Duros. —(2) Pessetas. —(3) El nou d' oros.

PROPAGANDA AGREGACIONISTA

—Pero ¿per qué l'heu de combatre l' agregació?
—Perque per haver d' anar malament, no necesito anar ab ningú.

—No arribo...
—¿Veu com soch burro?
—Ja sab
que qui pert primer...
—¿Romansos!
¿Deu anar florit?...
—No cal
advertir'ho, es la costum....
—Dongui.
—Deixim remenar...
—Fasssi l' favor donchs; escapsi...
—Miri que vosté, fumant,
embruta la menjadora. (4)
—¡Sempre 'm veig aquet caball!
—¡Pico!
—¡May me 'ls donan dolsos!
—Jo també pico.
—¡Companys!
¡Arrastrol Rey; l' as y groga.
—¡Quins tres pámpils! (5)
—No 's veu may,
un joch tan bó.
—Tots dos burros.
—Ha fet un tronch.
—¡Apa.... fart!

Y així, picant uns á cegas (6)
y altres fent catxas, veurán
que 's pert el temps fent el burro,
y á més del temps, ¡també 'ls rals!

LLUÍS G. SALVADOR.

(4) La taula.—(5) Trunfos.—(6) Jugá sense mirarse las cartas avants.

¡Quí s' ho havia de figurar!...

Las numerosas tropas que van embarcarse cap á Cuba y Filipinas, no van anar tan sols á restablir la pau en aquellas colonias: hi van anar ademés á conseguir un altre objecte, que ni ellas mateixas se 'l pensavan, ni tal vegada se 'l pensan encare.

Van anar á conquistar... l' agregació á Barcelona de tots los pobles del Pla.

Perque sense guerra no hi hauría hagut gastos extraordinaris, sense gastos extraordinaris l' Hisenda nacional no hauría passat apuros; sense 'ls apuros de la Hisenda, al ministre no se li hauría ocorregut augmentar lo cupo dels consums; y sense aquest augment quedava suprimit lo viatge del arcalde y dels seus companys de comisió á la vila y cort ahont s' arreglan totas aquestassosas.

**

La comisió ha anat á Madrit, no á regatejar l' augment del cupo, sino á proposar lo medi de pagarlo y fins ab escreix si es necessari.

De aquesta colecció de vacas que pasturan pel Plá de Barcelona, y que tantas mans munyeixen, que 'n fassin una sola, y hi haurá llet, nata, mantega y hasta formatje per tothom.

Tal es la proposició presentada, la qual, segons noticias, ha sigut ben acullida per tots los elements que á Madrit remenan las cireras.

Un sol plá de Barcelona y una sola ciutat.

**

Diuhen que tot aixó á n' en Derch li ha fet molt poca gracia.

Ategeixen que 'l Sr. Arpí y 'l Rey, s' encomanant fervorosament l' un á Sant Martí, y l' altre á Sant Andreu demanantlos que intercedeixin ab las potestats divinas fins á conseguir que fracassi un plan que 'ls tira per portas.

¿Y qué farà en Borbón y Castellví, al veure que li treuen d' entre mans el cuidado de moralisar l' administració municipal dels pobles de las Aforas?

Aixó es lo mes trist. La fatalitat se ceba en ell... Vels'hi aquí un home que no pot ser rey de cap manera: ni de la Fransa gran, ni de la Fransa xica.

Tant mateix l' empresa de la Plassa de Toros está abusant del públich de una manera escandalosa.

¿Qué per ventura no ho sabia que 'n Reverte no podia pendre part en la corrida del diumenje? ¿A que, donchs, esperar l' últim moment per anunciarho?

Naturalment que ab dir que 's tornarán los diners als que no s' hi conformin, ja 's figura l' empresa haver complert degudament.

Pero escolti: ¿y als moltíssims forasters que varen fer lo viatge á Barcelona, també se 'ls tornan los quartos del carril y de la fonda?

Crech que per corretjir aquests abusos están indicadas las bonas multas.

**

Per lo demés, la corrida va resultar fluixa y sobre tot monótona y pesada.

No 's pot dir en rigor que 's lidiessen toros: lo que 's lidiá sigueren capas y muletas, encarregantse de ferho un vent huracanant tant molestós que no podia tenir'shi cara.

Está vist que quan van malament las cosas, tothom bufa: hasta l' atmósfera.

Contra l' adagi que diu «no hay quinto toro malo», l' *quinto* del diumenje resultá l' pitjor de la tarde. Un *quinto* que va ser declarat inútil pel servey. Si aixís comensa la temporada taurina ¿volen fer lo favor de dirme cóm acabarà?

El *Noticiero* continúa edificant als seus lectors ab sas piadosas quaresmals y ab sas succulentas *minutas culinarias*.

L' altre día recomenava com á plat primer del esmorzar, uns *biftechs* ab mantega d' *anxovas*. Barreja de carn y peix en un sol plat. Y aixó en plena quaresma.

¿Qué dirá l' bisbe de Coria?

Lo premi Piquer, que segons lo testament de aquest protector de las lletras consisteix en 2,000

pessetas adjudicables al *autor espanyol* de la millor obra dramática estrenada durant l' any, á judici de l' Academia de la Llengua, ha quedat nacionalizat castellá

L' Academia ha tingut á bé excluir als autors d' obras no castellanas, per espanyols que siguin.

Y contra aquest rasgo de separatisme literari no han dit fins ara una paraula ls periódichs de Madrid.

Si á Espanya hi hagués lógica y esperit de justicia s' hauria de fer ab l' Academia lo que s' ha fet ab la *Renaixensa*: suprimirla.

Diálech entre dos municipals, recotzats en una cantonada de un carrer del Ensanche.

—Ya sabes que ara nos van á reglamentar?

—Así lo dihen.

—Y que no quieren que vayamos de paisá.... Tanto si llueve, como si está seré, lo mismo haciendo calor que fret tendremos que ir siempre de uniforme.

—Pues me alegro.

—Ah!.... Y según dice el diari no se nos podrá emplear en ninguna faena doméstica.

—Eso sí que lo siento. Porque tendré que dar las dimisorias á la Tuyetas.

—¿Y quién es la Tuyetas?

—Una *doméstica* que festechol

Lo día 6 del corrent van cumplirse 50 anys de la publicació del primer article del senyor Mañé y Flaquer en lo *Diari de Barcelona*.

Ab tot y ser molt grans las diferencias que 'ns separan de l' antich periodista que durant mitj sigle ve escribint en las planas del mateix periódich, li enviém la mes lleal enhorabona, desitjant que per molts anys encare puga exercir l' honrosa professió, á la qual ha consagrat tan dignament la seva existencia.

Sant Andréu de Palomar s' ha quedat á las foscas.

L' empresa del gas no cobrava feya molt temps de l' Ajuntament. ¿Y quína te 'n van fer los regidors? Senzillament li van dir:

—Ja que la administració municipal no pot pagarte, cóbrat dels particulars, á qual objecte t' autorisém per encarir la tarifa.

¿Pero quína te n' han fet los vehins? Donarse de baixa com á consumidores, y quan se fa fosch encendre quinqués, velas, llumaneras, gresols, teyas, en una paraula: tot lo que fá llum, menos gas.

Sant Andréu de Palomar, en vigílias de agregarse á Barcelona, pot dir com los personatjes de las comedias:

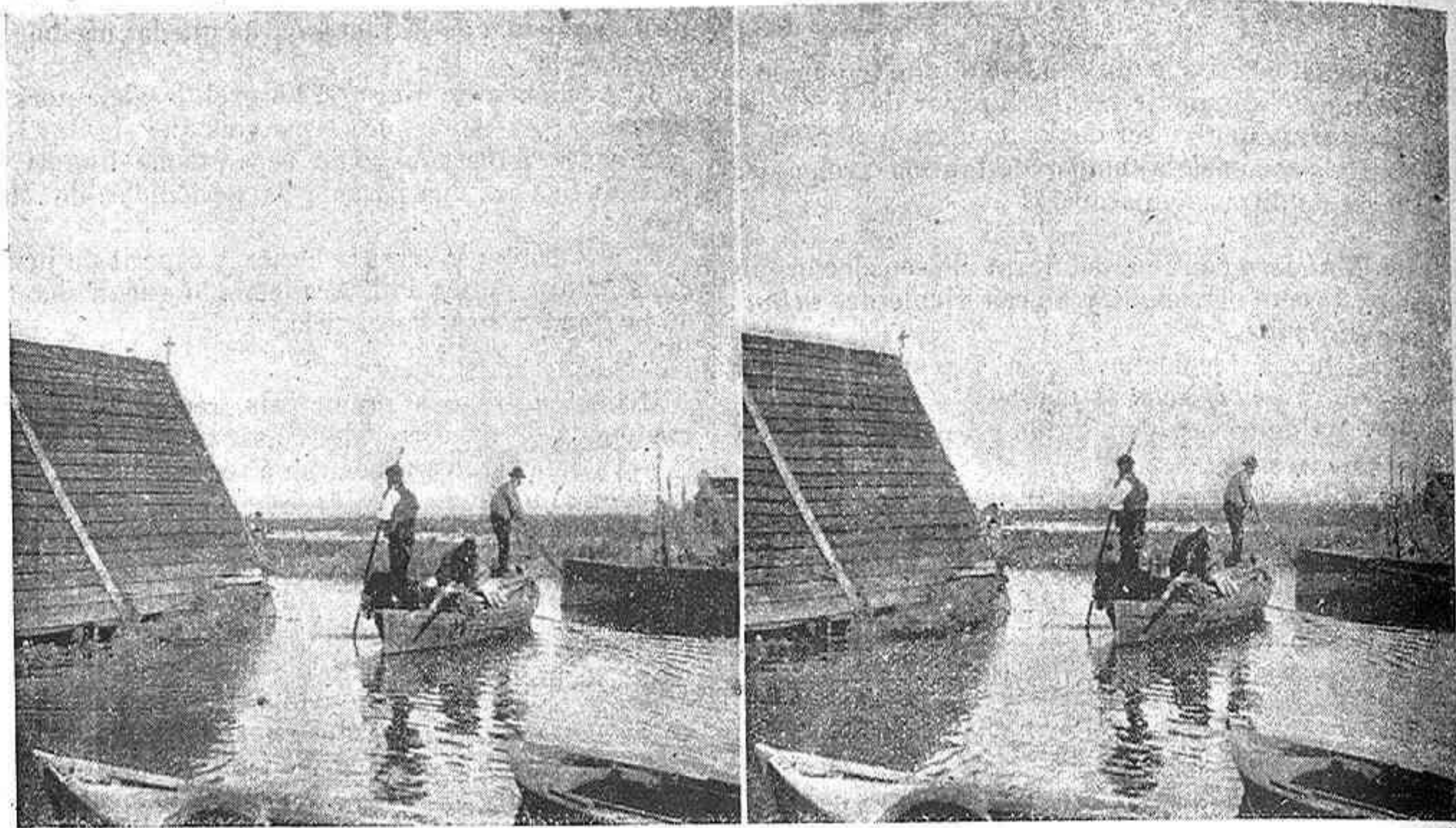
—Apaga y vámonos.

EL TRAJE DEL PORVENIR

—Per ara, aixís no més hi vaig l' estona que faig de modelo; pero si aixó dels consums se tira endavant, aviat hi hauré d' anar per tot día.

L' ESTEREÓSCOP DE «LA ESQUELLA» (*)

(Fot. Rus.)

Pescant petxinas

Si algun dia van al teatro y s' entussiasman, sobre tot no cridin: —*Bravo!*....

Per haverho cridat l' altre dia ab una mica mes agafan á un concurrent al concert del Teatro Lírich.

Lo qu' es jo, al davant de un polissón, ni al encarrugat del despaig de la llibreria de 'n López, li crido—¡Bravo!—per mes que se 'n diu.

Com que las garantías están suspesas es precis anar molt tocats y posats.

*
**

Com alló altre de constituhir una societat de gastrónomos.... ¿á qui se li acut formarla, demanant al govern civil lo corresponent permís?

Nó pot ser: de cap manera: 'ls gastrónomos podrien enfitarse, y l' autoritat está en lo deber de prevenir golafreñas, malas digestions y altres accidents lamentables.

¿Qué 'l dret—diuhen—de menjar quan hi ha gana y diners pera pagar al fondista, ningú pot coartarlo? ...

¿Aixó 's figuran?

Ja 's coneix que no s' han fixat en qu' están suspesas las garantías constitucionals.

*
**

Desengányinse. Lo género xich domina per tot: en lo teatro y en lo govern.

Fins l' arbitrarietat ha adquirit avuy un carácter cómich molt pronunciat.

A Zurich, ciutat suissa molt adelantada, per acort del gran concell, s' ha auto-ísat á las donas pera exercir l' abogacia davant de's tribunals de justicia.

Ara sols falta que l' experiencia reveli quinas serán las advocadas que guanyarán mes plets: ¿las mes sábias ó las mes macas? ¿las mes eloqüents ó las mes seductoras?

Perque encare que á la justicia la pintan cega, 'ls que l' exerceixen devegadas obran uns ulls!....

En Tomaset, estudiant de ampliación per comensar la carrera de Medicina, no falta cap nit al teatro, y 's coloca sempre darrera de la senyora que porta 'l barret mes gros é historiat.

—Per qué ho fas?—van preguntarli un dia.

Y ell respengué:

—Com en los sombreros de avuy dia hi ha tantas flors y tants animalets dissecats, resulta que al mateix temps que 'm diverteixo, dono un repás á l' Historia Natural.

QÜENTOS

Los nostrés carrers están infestats de pob. es.

L' altre dia un senyor, dirigintse á un galifardeu, plé de salut, que implorava una gracia de caritat per amor de Deu, li va dir:

—¡Mentida sembla que un home tan robust com vosté 's dediqui á mendicar! ¿Per qué no treballa?

A lo qual va respondre l' interpelat:

—Perque no 'm convé deixar lo cert per lo duptós.

Combinacions de un bohemí.

—Haurias de ferme un favor: necessito dos duros.

—Per qué 'ls vols?

—Per empenyar lo rellotje: no tinch un céntim.

—¿Y per empenyar lo rellotje necessitas quartos?

—Sí, perque avants necessito treure'l de las mans del rellotjer: vaig portarli á adobar, y sense pagarli 'ls adobs se nega á entregarme'l.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

(*) En la llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20, trobarán els nostres lectors al preu de 6 pessetas cada un magnífichs y perfeccionats aparatos pera mirar aquestas vistas, á las quals donan un relleu extraordinari.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

OBRA NUEVA

HA SALIDO EL TOMO 51

DE LA

COLECCIÓN DIAMANTE
(EDICIÓN LÓPEZ)

LA CASA

DE

SHAKESPEARE

DEL ILUSTRE NOVELISTA

B. PÉREZ GALDÓS

(De la Real Academia Española)

Un lindo tomo de unas 200 páginas en 16.º, con una hermosa cubierta en colores,
DOS reales.

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

BARCELONA A LA VISTA

ALBUM DE FOTOGRAFÍAS INÉDITAS

El 8.º cuaderno es de una belleza maravillosa

Sus 16 vistas son 16 obras de arte

BARCELONA A LA VISTA

ha alcanzado el aplauso de todas las clases sociales

Próximo a salir el 9.º cuaderno

Hay ejemplares de los cuadernos 1.º, 2.º, 3.º, 4.º, 5.º, 6.º, 7.º y 8.º

Ultima obra de D. Juan Valera

GENIO Y FIGURA

Un tomo 8.º esmeradamente
impreso Ptas. 3.

ANUARIO DEL COMERCIO

De la Industria, de la Magistratura y de la Administración ó directorio de las 400.000 señas
de ESPAÑA, Ultramar, Estados Hispano-Americanos y Portugal por BAILLY-BAILLIERE
Dos abultados tomos en folio Ptas. 25.

Para España en general no hay como el ANUARIO Bailly-Bailliere

ANUARIO-RIERA

GUIA GENERAL DE CATALUÑA

COMERCIO, INDUSTRIA, PROFESIONES, ARTES Y OFICIOS, PROPIEDAD URBANA, RÚSTICA Y PECUARIA
DATOS ESTADÍSTICOS, GEOGRÁFICOS Y DESCRIPTIVOS Y SECCIÓN DE PROPAGANDA

Un tomo en folio Ptas. 10. Provincias Ptas. 11.

Para Cataluña en particular no hay anuario como el RIERA

UN CASAMENT A PROBA

per C. GUMÁ ab dibuixos de
M. Moliné.—Preu 2 rals.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, no remetent además 1 ral-pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

LA QUESTIÓ DE LAS CRIADAS (per L. Alegret.)

- L. ALEGRET -

— ¿Tant mateix es veritat que tracteu d' emanciparvos?

— Sí, noy sí; ja n' estém cansadas de que 'ls senyors vajan sempre a sobre.